

ЕЗИКЪТ НА СВЕЩЕНОИКОНОМ ДИМИТЪР ПЕТКАНОВ (ЛЕКСИКАЛНИ И СТИЛИСТИЧНИ АСПЕКТИ)

Ас. д-р Теодора Г. Илиева

Педагогически факултет
Тракийски университет – Стара Загора

Резюме. Публикацията разглежда няколко лексикални и стилистични фрагмента, фундаментални за дешифриране на езиковия почерк на непроучения талантлив химнописец и повествувател свещеноиконом Димитър Петканов, брат на известния писател Константин Петканов. Източник на ексцерпирания материал са том 2 (април – юни) и том 4 (октомври – декември) от агиографската четирилогия „Лъто Господне“, написана до 1956 г. и публикувана от наследниците на автора през 2016 – 2019 г. Кратък илюстративен текст е изолиран и от стихосбирката „Слънчеви песни“ и от автобиографията „Книга за моя брат“. Целта на проучването е да се открият част от лексикалните и стилистичните способности, чрез които се конструират оригиналните лирични откъси и повествования, създадени от твореца. Трите анализирани аспекта са: поетична лексика и словосъчетания, заедно с използваните риторични тропи и фигури; шестнадесет от окказионалните единици; шест от ключовите авторови концепти (Бог, възторг, здрав(ина), мед, светлина, тъмнина).

Ключови думи: Димитър Петканов; поетизми; тропи; фигури; авторови неологизми; концепти

Нежен и родолюбив лирик, отривист и пасторален повествувател, проникновен богослов – ваятел на църковното слово, талантлив педагог и усърден свещенослужител, свещеноиконом Димитър Петканов сътворява оригиналната и единствената в българската православна лирика агиографска четирилогия „Лъто Господне“, чийто протип е житиеписната поредица за светци от минейния кръг „Охридски пролог“ на сръбския златоуст св. Николај Велимировић.

Д. Петканов (1888 – 1962 г.) създава почти всички свои творби в последното десетилетие от живота си. Те са плод на неговата духовна зрялост, покаяно самосъзнание и обработен езиков почерк. Поетът споделя идейно-художествените възгледи на по-малкия си брат, които сам е съхранил и споделил в

неотдавна публикувания му животопис „Книга за моя брат“: „художественото литературно творчество не е само словоизраз, то е и музика, и живопис – в него заедно със словото са дадени и тонове, и багри. А всеки не може да разбира едното и другото, и третото. Има музиканти, които тълкуват неправилно тоновете на класическата музика, и художници, които не разбират багрите. Има и писатели, които не разбират художественото слово... истинските художествени творби са редки и затуй минават обикновено незабелязани, а често и отричани“ (мисли на Константин Петканов от „Книга за моя брат“, втора част, архив).

Творчеството на Д. Петканов трябва да бъде обект на задълбочени и детайлни изследвания, а тази публикация само очертава част от езиковите параметри, които ярко обрисуват идиолекта на автора. Извън предмета на анализ остават оригиналните периодни структури¹, които са синтактичен фундамент; лексикално-семантичната вариативност², фразеологията, библейските реминисценции и др.

Изследват се поетичната лексика, авторовите неологизми (хапакси) и няколко ключови концепта (Бог, възторг, здрав, мед, светлина, тъмнина) от том 2 (април – юни) и том 4 (октомври – декември) на агиографската четирилогия „Лъто Господне“. Илюстративен материал е изолиран частично и от стихосбирката „Слънчеви песни“ и „Книга за моя брат. Първа част. Спомени“, както и от втората част, която не е публикувана.

1. Поетична лексика и стилизирано фразирание

Езикът на Д. Петканов е жив, пластичен, антистатичен, въздействащ. Очевидно, възможността за опериране с езика е част от генетичната програма на индивида (Georgirva 2019). Красивото и шлифовано звучене е резултат от фонетична стилизация, умела лексикална комбинативност, изковаване на оказационализми, тропеизация и фигуративна образност. Поетичната лексика е диференцирана в няколко групи според структурни и стилистични критерии.

1.1. Общопотребими поетизми – можем да ги назовем поетични щампи, междупоетични заемки. Като унаследени или създадени в средата на миналия век, поетичните еталони са фундамент за езика на много поети и имат висока дистрибутивна перспектива. Сред тях се открояват атрибутивните съчетания (прилагателно/ причастие + субстантив) с опорни елементи: антропотипни (като нощни друмници; крилати младини; пленник несвободен), фитоморфни (доброплодно дърво; нива хлебородна), зоотипни (крайселски чучулиги), телологизми (душеспасни блага; чернокрилий дух ‘дяволът’), хронотопни (вечер тъмноока; вековечний плен), астрономически (вечерна дрезгавина, пълнолика луна), топосни (белокаменният красавец Лозенград). Заетите предикативни съчетания са значително по-ограничени – беззаконие изригва; оплодявано

от светлини; предвкусам възкресение; попътна е душата; светлината да песнопей. Авторите предикативи обаче са много повече.

1.2. Оказионални поетични фрази³ – те са оригинални, неконвенционални. Понякога Д. Петканов е художествено повлиян от класическите риторични образци и от църковнославянските химнографски еталони. Поетизмите се разглеждат според терминологичната класификация на класическите риторични похвати⁴ или съчетания от похвати, чрез които са формирани, и според предложени от анализатора алтернативни дефиниции.

1.2.1. Резултат от фигуративно словотворчество

1.2.1.1. Формални повторения – *аз няма да роптая* (епифора в последните стихове от стихотворението за преподобномъченик Андрей). Анафорите, които изграждат паралелни синтактични конструкции, са често употребявани – *Вяра* – вчера, днес и утре – сила... *Вяра* – вчера, днес и утре – радост... *Вяра* – вчера, днес и утре – ревност. Характер на изключение има несъседното повторение (диакопе) – При *Тебе* ида – с надеждата си *Теб* да видя (св. Меркурий). Регистрирани са и контаминации от кръстосана анафора и антонимия – *с радост яж* и пий... нито *яж с печал* (преп. Лазар).

Анаепифорите обикновено са структурирани по модела: анафора, разгърнатата и градирана чрез семантично наслагване във всеки първи стих на строфата, и еднотипна епифора в края на стиховете: Коя е тази благословия... Любавта! Коя е тази стихия... Любавта! И тази сила небесна огря ме... Любавта! (св. Емилия).

1.2.1.2. Семантични повторения. С по-ограничена дистрибуция са семантичните дублирания от вида: епизеуксис – О, те *много* са!... *По-много* (св. Атанасий); полиптотон – Това е Твоето *благословение!* Дай, *благослови* ме, моля Те (патр. Киряк); параномазия – пленени от денница... с Твоята десница. Комбинация от полиптотон и параномазия – *Сам* не *мога*. *Само* Ти *едничък можеш* (преп. Нестор).

Синонимията има много висок дистрибутивен индекс в поезията на Д. Петканов. Смесовите синоними – същински (Божий образ/ човек), идиографски (помогни ми/ дай ръка), контекстуални (тиня на злото/ проказа/ грях) са по-малко от стилистичните (кораб/ лекичко корито/ играчка на вълните).

1.2.1.3. Възходящата градацията е сравнително активна семантична фигура в поетичния идиолект на Д. Петканов – *щастие* и *скръб*, и *рани* ще споделят (св. Андроник и Атанасия). Низходящите градации са изключение – на ето, рана – *рана*, *жар* в *живота*, и *скръб* ми *й*, че не защитих (св. Лонгин Стотник); безумствувах до безразсъдство аз *с дела*, *със слово*, *с мисъл* (св. Прокла). Освен като структурообразуващ модел Петканов използва климакса, за да разгърне духовните подвизи на праведниците, степента на изкушенията им, поетапната им духовна метаморфоза, но и за да създаде интензивност на чувствата у читателите.

1.2.1.4. Дифузна низходяща градация (порой, здрач, более зле, мре), разгърната чрез синтактичен паралелизъм (всеки първи стих на строфите), комбинирана с дифузна възходяща градация – *извор чист, светлина, няма край* (всеки втори стих на строфите), които образуват антитеза. Аналогично кръстосване има между трети и четвърти стих: 1. човешката любов дъждовен е порой, а Божията извор чист; 2. човешката любов дъждовен е светло-синкав здрач, а Божията – светлина; 3. човешката любов более зле и мре, а Божията няма край. Оригиналната симетрична контаминация на климакс и антиклимакс създава антитеза между душевната, непостоянната и Божествената, нетварната любов. По този начин публичните възприятия улавят внушението за скоропреходността дори на най-възвишеното чувство – любовта, ако то е плод и цел само на човешките тленни сетива.

1.2.1.5. Етимологичните фигури не са сред често използваните от Д. Петканов – *злото зле* скверни; *пленени в плен*. Парегменоните в поезията му подчертават най-вече негативни светоусещания и предизвикват нравствена оценъчност.

1.2.1.6. Несемантични поетични натрупвания. Сред тях най-ярко у поета се открояват: полисиндетонът/ многосъюзieto, експлициран приоритетно чрез съчинителния съединителен съюз и – *и ден, и нощ, и до гроба* (Павел, архиеп. Константинополски); еднородните части, съчетани с полисиндетон – милостта Ти *светлина* за мен е, *въздух, и храна, и влага, радост, и възход, и вдъхновение, и усмивка блага* (преп. Евдоким). Тези синтагматични напластвания привличат читателския взор и рисуват пред него различни и синергични духовни перспективи, ако той се покае и заслужи Божията милост.

1.2.1.7. Инверсия се реализира, за да се запазят римите – „Господи, предпазвай ме... не наказвай ме“. Другата ѝ цел е да ремоделира фразата, за да засили акцента върху молитвения апел на лирическият герой.

1.2.1.8. Тавтологията е спорадично изолирана – Словото ще *ме присъди* (въздаде според заслуженото, даде присъда – б.м.), ще *ми въздаде дял*. Петканов я избягва, защото предпочита да изгражда синонимни вериги.

1.2.1.9. Чрез графична фигуративност и засилваща се автосензитивност и рефлексия може постъпателно във всяка следваща строфа да се разгръща конкретна тема или житиеписен мотив – така Господният любов радва ме... и Неговата в мен любов вае образа ми нов... Господ зове днес моята любов... поех аз с радост и любов жребия на пътя нов (св. Варвара)

1.2.2. Образувани посредством тропеизация

1.2.2.1. Метафоризацията безспорно е най-често срещаният троп у Петканов. Метафорите са: същински (душата се превръща в леден камък), апозиционни (графично разделяне на реалния обект от асоциативния) – Твоята любов – стрела, жар и светлина (преп. Патапий), предложни (локва на злото), пространствени (животът – смрадно тинеста вода на друмнала посред тресащица река) и др.

1.2.2.2. Функцията на синекдохата: *душата и сърцето* – ето го човекът, е да се акцентира върху ключовите духовни и ментални рецептори на човека.

1.2.2.3. Alegорията е сравнително често срещана – Зная, че *писмо* съм аз Христово (мчк Миракс); св. Йоан Златоуст е *златен рог* и *бяла гълъбница*; св. прор. Илия е *буря*, *буен пламък*, *огън*, *гръм*, *стихия*, *гръмогласна Божия тръба*. Тези фигури одухотворяват и определяват, а в последния пример – ди-намизират поетичното слово, провокирайки възвишени, светли, адмиративни асоциации у слушателя.

1.2.2.4. Олицетворение – Божий дом е... *жива плът, диша, шепне и вещае!* (преп. Ангелина и Йоан деспот).

1.2.2.5. Атономасия – *Павлов ученик по ум и слово* (св. Йоан Златоуст). Този вид персонификация засилва качествата на възхвалявания светител и освен да информира аудиторията, предполага пиетета ѝ към неговия изключителен подвиг.

1.2.2.6. Сравненията са обикнати фигури на изрази или на мисълта, или тропи (за същността им се водят спорове – Dikova, 2011, p. 201). У Д. Петканов те обикновено са едночленни, лексемни. Структурирани са както с помощта на компаратора *като*, така и без него. Сред красивите образни компаративи се открояват: *листата ѝ... трепкат като бели переперуди* и *шъпнат приказки*; *белите вълни... всички с белотата на снега*. Многочленните сравнения са рядкост: „Както тучни са върбите по нейните брегове, тъй са плодни и гърдите ми от зло и грехове“ (преп. Теодула). Прави впечатление, че сравненията на химнописеца са най-вече от позитивнооценъчния спектър, в духа неговата покаяна, обнадеждаваща, жизнеутвърждаваща поезия. Те правят нравствените внушения по-достъпни, засилват поривите към съзерцание.

2. Хапакси – тук се включва както категорията *hapax legomena* (думи с еднократна фиксация), така и обикновените хапакси, известни още като редки думи (с изолирани до 5 словоупотреби в речниковите масиви и индексите за езика на конкретни писатели). Хапаксите са не само красиви построения, но се възприемат преди всичко като лакмус на езикова култура на създателя си, на личните му художествени предпочитания, стилистичен вкус и словотворчески възможности. В лексикален аспект те са най-колоритната и силно индивидуализираща черта на всеки творец. Тук са лематизирани, структурирани в речникови статии и анализирани 16 от тях:

беззлачен, прил. ‘липса на свежа зеленина’ – Пустинята... не само безводна и беззлачна! (св. Симеон Стари, Petkanov, 2016, p. 72)

В поетичния дискурс адективи с префикс *без-* са обичайно средство за изразяване на негация. Кореновата морфема *злак* обаче е многократно регистрирана мотивираща за производни в прозата и в поезията на Д. Петканов (обикновен злак, птичка и злак по нас, благоплодни злакове).

белоцъфнал, прич. ‘който цъфти в бяло’ – При себе си ще го повика – син да бъде Негов белоцъфнал крин! (св. мчк Варлаам, Petkanov, 2019, p. 123)

Девербативът не е пряко мотивиран от глагол, а е композитум. Може да се възприеме и като конверсив от фразата *цъфтя в бяло*. Аналогични колоративни словосъчетания имат неутрално звучене и са разпространени (цъфтя в червено, жълто и т.н.). Компактността на сложната дума обаче е предпочетена от Д. Петканов пред словосъчетанието поради метрични съображения.

благощедър, прил. ‘благ и щедър’ – Душата му е светла, ведра, десницата му – благощедра (св. мчци Прокес и Мартиниан, Petkanov, 2017, p. 35)

Книжното образуване не е регистрирано в достъпните за мен словници. Чрез създаването му Д. Петканов допълва дългия списък от композитуми с първа основа благо-, които са характерни за славянските езици.

бракораждање, ср. ‘раждане на дете в рамките на сключен църковен брак’ – Брачното легло е чест и чистота, бракораждањето свята тайна (св. прор. Анна, Petkanov, 2019, p. 180)

Композитумът е книжно образуване, което съчетава две постъпателни дейности – сключване на брак и раждане на дете. Той е контекстуален синоним на *род да продължаваш, чеда да раждаш* и е смислов етичен антипод на *блудство, оскверняване на родителска утроба*. В същото стихотворение Д. Петканов въвежда и okazjiоно субстантивирано прилагателно: блуд е внебрачното.

бъднівечерен, прил. ‘който се състои на Бъдни вечер’ – Командирът бил наредил да бъде спазен родният обичай и на полка, по възводно, да се сложи бъднівечерна трапеза („Книга за моя брат“, Petkanov, 2020, p. 81).

Теологизмът е резултат от суфиксално срастване – словообразователен способ, който не е сред най-разпространените в творчеството на Д. Петканов.

великониц, прич. ‘който е много беден духом’ – Не, цезаре, великониций (св. Георгий Победоносец, Petkanov, 2017, p. 63).

Някои архаични славянски основи са интересна контаминация на антонимни състояния – велик/ богат (обикнат от Д. Петканов словообразователен елемент) и нищ, които в одата за св. Георги са конотативно преосмислени, метафоризирани, за да се обрисова духовното състояние на владетеля като огромна дълбока бедност, духовна оскъдица. В одата за св. Георги са използвани редица други: архаизми (сетнини, страшà), редки думи (венценоска), фолклоризми (трижклет), църковнославянизми (благосерд, зверохищно), които моделират елегично-мартирологичните послания на Петкановата поезия.

живототечен, прил. ‘който се излива навсякъде и оживотворява всичко’ – То води към водите на живототечния Господен Дух – да прием до насита (св. прав. Авраам и Лот, Petkanov, 2019, p. 31)

Сложните думи с първа основа живот(о)- в средновековния славянски корпус според Миклошич са над 40 (Mikl. 1977, pp. 196 – 198), което поставя със-

тавката в списъка на продуктивните словообразователни елементи. Там присъства и руският вариант на анализирания термин животочънъ. В старинния български лексикон такива композитуми са не повече от 20 (<https://histdict.uni-sofia.bg/dictionary/search/6>), а в руския са 7 (SRYa, 1978, p. 106). Н. Геров не посочва нито една лексема с водеща основа живот- (Gеров, 1976), днес те също са ограничен брой и композитумът на Петканов безспорно обогатява нашия словен масив.

мълниезарен, прил. ‘озаряващи със скоростта на мълния’ – На бялата зора ли взема/ мълниезарните криле (свмчк Василий, еп. Амасийски, Petkanov, 2017, p. 74)

Композитумът е красив поетичен термин с рядката първа основа мълния/е-. В съвременния бълг. език са регистрирани само две думи с тази основа (OPRBE 2012, p. 388), 6 са фиксирани у Миклошич (Mikl. 1977, p. 373), а Н. Геров не е посочил нито една. В СРЯ е включен синонимният инвариант молнозрачный в текст от XIV век (SRYa, p. 248). Това определя Д. Петканов като отличен познавач на богатия български и славянски лексикон и демонстрира уменията му да конфигурира дву- и триизмерни реалности – звук, пространство, цвят.

нислазям, несв. ‘слизам, спускам се свише’ – Разбирам, тия сенки от небето нислазят, за да ме наставят (преп. Дионисий Печерски, Petkanov, 2019, p. 16)

Новообразуваният глагол би могъл да се възприеме като телескопичен дериват от древния славянски глагол *ниспослати* + палатализираната диалектна формация *с-лазям* ← *слазам*. От формално словообразователна гледна точка той може да се разглежда и като девербатив, образуван от мотивиращия глагол *слазям* чрез префиксация. Но по-достоверен изглежда първият способ, който е своеобразна лексикална лигатура и алюзия към библийските изрази – ниспосланъ бысть архангелъ Гавриилъ; Спаситель, ниспосланный Богом на землю.

орлекрил, прил. ‘с орлови крила’ – Божественият Павел, орлекрилий (св. Садок, еп. Персийски, Petkanov, 2016, p. 133)

Адективът е композитум с първа основа, която не е регистрирана нито у Миклошич, нито в СРЯ, ОПРБЕ или друг достъпен за мен лексикален справочник. С втора основа крил- обаче има установени сложни думи, например от сферата на ангелологията в среднобългарския корпус „За серафимите“ – шестокриль (Ilieva 2015, p. 53) и шестокрильць, шестикрильство (Mikl. 1977, p. 1133).

охлебя, св. ‘да надаря с материално благополучие’ – Бог... ще го охлеби... ще предпази живота му от зли несрети (св. Григорий, патр. Антиохийски, Petkanov, 2017, p. 53)

Девербативът е образуван от казионалния узуален глагол *хлебя* и е вторична номинация на действието ‘обдарявам с нещо’. Той кореспондира с познатия разговорен модел – за + хлебя.

пламокрил, прил. ‘който пламти и се рее в небесата; с устрем-на сила’ – Вира... сила слънчева и пламокрила (св. вмща Параскева, Petkanov, 2019, p. 72).

Това е четвърти (другите са орлекрил, чернокрил, светлокрил) сложен оказионализъм с рядко срещания втори елемент крил-. Употребен е с конотативна семантика и съчетава силата на две стихии – въздух и огън. Но композитуми дори с първа основа крил- са слабопродуктивни в славянската дериватология – вероятно заради зоонимната им отнесеност. У Миклошич са само две – крилошанунъ, крилоутъ (Mikl., 1977, p. 312). В съврем. бълг. книжовен език има една фиксация – криловиден (OPRBE, 2012, p. 343).

попрогледвам се, несв. ‘отварям се частично’ – Сукманите им имаха длъжината на ризите до полите и при движение ризите се попрогледваха („Книга за моя брат“, Petkanov 2020, p. 43).

(Поли)префигираните глаголи в творбите на Д. Петканов са много малко и сред тях подчертано преобладават тези с първи префикс по- (поблагувам, да попремеля), следвани от префикс за-. Контекстуалната употреба на анализи-рания възвратен глагол *попрогледвам се* е диалектно мотивирана, конотативна и смислово еквивалентна на думите модели *поотварям се*, *пооткрехвам се*. Този смислов паралел вероятно мотивира създаването на новия рефлексивен глагол *попрогледвам се*. Той обаче не е същински възвратен глагол (със съвпадение на обект и вършител), а е непреходен глагол с възвратен елемент се-.

пътеводя, несв. ‘насочвам някого по пътя му’ – Бог ме пътеводи... радост-та Божия ме съпровожда (преп. Нил Мироточиви, Petkanov, 2019, p. 110).

Макар да съществуват деривати, мотивирани от глагола пътеводя, той не е разпространен. Представлява композитум от две основи – път + водя, споени с интерфикса е.

следхармански, прил. ‘който се извършва след времето за жътва’ – Дните през следхарманското време до започването на учебната година прекарвахме, обикновено, в къщи („Книга за моя брат“, Petkanov, 2020, p. 57).

Думата е суфиксално срastване с мотивираща фраза *след хармана*. Подобни по структура неологизми не са активно представени в Димитър-Петкановия лексикон и са интересни находки.

смъртнобедоносен, прил. ‘който довежда до духовна смърт’ – Смъртта по Господа е облак дъждоносен, а по света е облак градобен, в последиците си и смъртнобедоносен (свщмчк Гавриил, патр. Срѣбски, Petkanov 2019, p. 192).

Книжният композитум е сред малкото с първи компонент смърт- в съвременния език (в OPRBE, 2012, има само 3 фиксации). Той е рядък пример за трикомпонентна лексема, която е контаминация от проста дума (смърт) и срastване (нося беди). В смислов аспект двата изграждащи го елемента са в субординационни отношения, като смъртта е хиперонимът. Словообразователен синоним на лексемата е *смъртоносен*.

тучно-весел, прил. ‘плодороден, пълнокръвен и жизнен’ – Злакът може ли без светлината/ тучно-весел да израстне (преп. Евдоким Ватопедски, Petkanov 2019, p. 21).

Композитумът е характерно за поета съчетание на две разнородни състояния, първото от които е денотативно – ‘изпълнен с живителни сокове’, второто – конотативно експлицирано ‘жизнен, свеж’.

3. Ключови концепти (Бог, възторг, здрав, мед, светлина, тъмнина)

Концептите, или т.нар. понятия символи, са и културологичен, и психологичен лакмус за обществената, фоновата картина, но и за индивидуалното позициониране на Димитър-Петкановия микросвят в нея. Художествените и идейни послания на автора могат да бъдат разчетени чрез тези многократно повтарящи се думи фреймове, или често назовавани с термина лайтмотиви. Те са мултиплицирани сигнали, улесняващи първото възприятие на читателя, който след последващ прочит ги интерпретира като хиповръзки в хиперсистема. Подобни примери са присъщи и на жестовите езици – естествени знакови системи, функциониращи във визуално-кинетична модалност (Georgieva 2023).

Православната лирика на Д. Петканов е теоцентрична. Тя актуализира типични християнски теми, като свобода посредством Бог или онтология на греха, които могат да се срещнат в творчеството на писатели като Достоевски или философи като Киркегор (Lavrentsova, 2000, p. 27). Концентрирана е върху образа на Св. Троица и конкретно на Иисус Христос, а през Тяхната призма се проектират подвизите на конкретните светци от минейния цикъл, философско-умозрителният път на писателя К. Петканов и художествените търсения на Д. Петканов.

3.1. Концептът Бог само в „Книга за моя брат“ има над 300 словоупотреби, в лириката те са повече, като там Бог е представен чрез трите Си лица. Описателно, предметено, православното учение за Бога в поезията на Д. Петканов се експлицира чрез: метафорични глаголи (Бог *заплаща* с царско наследство... *пренебрегва* злопаметните сърца... *пътеводи*... *грее*, галено *спохожда*, *бди* като грижовен татко), синекдоха (*Ръката* Ти всесилен; смиряваме се пред Неговия *трон*), перифрази (Бог – станал земен мъж, до смърт измъчен, изтерзан, руган, станал човешки брат) и асоциативно поле, изградено от катафатичните хипоними – Бог е *благодат*, *бездънний вир на блаженство*, *Вездесъщ*, *Владика*, *Всевишният*, *всевластен разпоредител*, *всесилен и всемогъщ*, *възкръсналий от гроба*, *Голготска жертва*, *Господар на времената и на живите в света*, *Законодател*, *залог на всяко братство*, *извор благ на истината вечна*, *имащ промисъл священ и несподобни планове*, *кротост*, *любов*, *милостив Спасител*, *мъдрост*, *неизказана радост*, *светли дъвери*, *светлина*, *Светозарний път*, *сила*, *Слово*, *сразяващ смъртта*, *правда*, *Пречистият*, *Промислител*, *Татко*, *Творец*, *Триличният*.

3.2. *Възторг* – В БТР лексемата е отбелязана като моносемантична ‘възхищение, възхита, екстаз’ (BTR, 2018, p. 121), а в РБЕ има две значения: чувство, свързано с изживяване на висше удоволствие, и външна изява на такова чувство, изразено обикновено с възгласи. Аналогичен е семантичният план на производния глагол възторгвам се и на вербатива възторгващ (се). У Д. Петканов се разгръщат две смислови вариации. С най-висока фреквентност е сема-та ‘*силна радост*’ – „Старото време“ се посрещна от едни с възторг, от други – със завист“. Втората по честота на употреба и индивидуализираща лексикона на Д. Петканов дистрибуция на възторг/-вам (се) е отново денотативна и не е лексикографски отразена – ‘*духовно вглъбяване, радостно съпреживяване или светлият плод от духовните дела*’ – „когато пред мене се разгъне страница от тая книга, трепвам, *възторгвам се* и започва духовното ми горение“. В „Книга за моя брат“ Д. Петканов изрично насочва към понятийната съчетаемост на концепта *възторг* с човешките сетива, като акцентира върху перцептивната диференциация (възторгът е продуциран от душата) – запалва погледа, умилява сърцето и *възторгва душата*. Поеътът разширява сигнификативния план и на глагола възторгвам се с втора сема ‘*сервилнича, угоднича*’, която е конотативно преосмислена – „Преди да се отдадат на почивка, жабите *се възторгват*“ (Petkanov, „Kniga za moya brat“, vtora chast, arhiv).

Парадигматичната лексикално-стилистична съчетаемост на *възторг* се характеризира с привличане на думи със силно позитивистично звучене – бодрост, вяра, любов, трудолюбие. Например – „*Любвеобилният, вярващият, трудолюбивият, възторгващият се* от красотата в света човек издига факела на светлината“. В количествен аспект преобладава контаминацията възторг – вдъхновение („за да събуди вдъхновението и възторга, чрез които се оплодяват душите и сърцата“). Синтагматичната съчетаемост на концепта възторг е ограничена до верига от еднородни части – любовта не се пробужда в човешкото сърце без *възторга, зрелостта и мъдростта*. Ако е употребен емотивният глагол възторгвам, то той често образува възходяща градация – „което ме е *радвало, възхищавало и възторгвало*, блясва пред мене; младият човек *се възхищава* повече от всички, *вдъхновява се* пламенно, *възторгва се* бурно“. Реализирана е също устойчивата фраза ‘във възторг съм’ – „Табакон е прочел книгата и също е във възторг“ (Petkanov 2020, p. 89).

3.3. Понятията от словообразователната верига *здрав, здраве, здравина, здраво, здравата, здравен* са ключови концепти в „Книга за моя брат“. От трите най-често срещани са съществителното здраве и адективът здрав, и то в благословии (Здраве да е и Бог да помага!; Господ да ви дава здраве и разум!; Всички сме живи и здрави!), пожелания (Носи много здраве на баща си) и фразеологични единства (Здрав ум; Здрави плещи и здрав дух; Здрав телом и духом). Любопитно е фразеологичното срастване, което не е фиксирано във фразеологичните речници на българския език – Костадине, *здравата риза ра-*

бота не върши = ‘Човек, който не се залавя за работа; който не си е изцапал ръцете с труд’. А субстантивът *здраве* е фиксиран и в колокации (Ако е живот и здраве) (Petkanov, „Kniga za moya brat“, vtora chast, arhiv).

Семантичният спектър на прилагателното *здрав* според РБЕ включва 15 семи. В художествения свят на Д. Петканов той е по-широк: а) денотативно значение ‘*жизнеспособен, крепък*’ – Продан, като здрав и силен, работлив, заедно с баба Петкана, също така здрава и сръчна жена; Братът и аз сварихме представители на онова здраво поколение; Селският човек е по-здрав и пободър духом от градския; Здравият, умният, работливият, добрият и честният не може да остане сиромах; б) пряко значение ‘*физически силен*’ – Защото здравите корени са се забили дълбоко в земята; в) ‘*физически траен, плътен, стабилен, масивен*’ – Шосето е широко, здраво, изтегнато като бяла лента; г) *здро̀во за̀крепен, неподвижен* – Турската войска беше укрепена на здрави позиции; Заварих дома си здрав, макар че около него са паднали четири бомби; д) ‘*последователен, праволинеен*’ – Стъпването, и то здраво, в Евангелския път; Дарование, което се съгръва от любовта, е здраво, благоплодно; е) ‘*духовен*’ – Умът и душата му ще се хранят със здрава храна; ж) ‘*неразривен*’ – Гробовете са най-здравата връзка, която ни свързва с местата; з) ‘*качествен, полезен, здравословен*’ – Полето даваше отлични по качество зърнени храни – здрави, трайни и вкусни; Да даде здрав и сочен плод; и) ‘*душевна цялостност, интегритет*’ – Здравият авторитет на духовниците утвърждаваше вярата на народа; В работния народ братът виждаше здравия, характерния, жизнения тип на нашия селянин; й) ‘*позитивизъм*’ – може да се строи здравият, творческият и радостен живот; к) ‘*здравомислещ, с аналитично съзнание*’ – Който има здрав ум, ще разбере; л) ‘*осмислен, задълбочен*’ – Здравото и голямо дарование на Ив. Вазов; м) ‘*влиятелен, въздействащ*’ – Писателят строи с най-здравия и най-ценен строителен материал – словото; н) ‘*плодовит, с добър фертилитет*’ – Родът ни по майка беше род здрав и положителен; о) ‘*правилно функциониращ*’ – Човешката вътрешност е машина... слаба или здрава; р) ‘*единен, целокупен*’ – Цялото ми дело е здраво, нравствено и творческо цяло.

Наречието *здро̀во* е регистрирано с 10 значения в РБЕ, но у Д. Петканов са констатирани половината от тях: а) ‘*стро̀го, неотстъпчиво*’ – Татко държал здраво уплашените убийци; б) ‘*с постоя̀нство, упорѝто*’ – Бехме се заловили здраво за работа; в) ‘*сѝлно, проникновено чувство*’ – Чувството ми към народа здраво лежи то в сърцето ми; г) ‘*с физическа сила*’ – Стегнал с краката си буйствуващия кон, опънал здраво юздата му.

Наречието *здравата* се появява спорадично: „Тука в София е така – преследват здравата“.

Субстантивът *здравина* е отбелязан с едно актуално и две остарели значения в РБЕ. У Д. Петканов семите са 5 и планът на съдържание е разширен, но архаизмът ‘сигурност’ не е фиксиран: а) ‘*качество на здрав*’ – Радостта

укрепя тялото и духа и при умора – ободрява ги в здравина; б) *‘физическа укрепеност’* – Уверен съм в здравината на това, което строя върху нея; в) *‘духовна цялост’* – Да запази човек здравината на душата си; г) *‘устойчивост на характера’* – Ще провериш здравината на чувствата и мисълта си; д) *‘добродетелност, нравственост’* – В народната песен има богатство, красота и здравина, в шлагера има само празнота и тлен.

3.4. В РБЕ лексемата *мед* е двузначна (вещество със сладък вкус; сок на зрели плодове). Асоциативното ѝ поле в поезията на Д. Петканов е структурирано от: конотациите *‘мъдрост’* – „като пчели, премъдри, именити/ събрахте за света кристален мед“; *‘притегателно изкушение, опияняващо и склоняващо към грях’* – „бях забравил истина и Бог под медовитите стрели на плътското мечтание“. Концептът мед (аналогично на други думи с архисема *‘сладост’*) изгражда и оксиморони: суетата земна от *медовития си яд/* упоява те; „Мед – слади и реже – остър сърп, носи плач и драгост!“. В стихотворния мотив за св. св. Зоя и Фотиния *медът* е представен чрез фразеологизация и като елемент от атрибутивни съчетания, в които определения са възходящо градиращи – сладък, страшен, смъртоносен: „Грехът е като сладък *мед/* и с него злият ни лови... страни от тоз отровен *мед/* отбягвай го през всички дни... презирай тоя страшен *мед/* най-страшният ти той е враг...грехът е смъртоносен *мед/* през всички векове наред!“.

3.5. Словоупотребите на думи с корен *свет-* (277) и основа *светлина* само в „Книга за моя брат“ са над 360, което прави концепта *светлина* най-често употребимият (заедно с Бог) в творчеството на Д. Петканов. За сравнение основа *здраве* има 158 фиксации. Производните от свет- са: светлина, светя, светнал, светъл, светлинен, светлолика, осветявам, осветление, просветлявам. Според РБЕ обемът на лексемата *светлина* се изгражда от девет семи, на вербатива *светнал* – от три семи, а на адектива *светъл* – от четиринадесет. У Д. Петканов концептът светлина номинира: а) денотат *‘лъчиста енергия’* – Слънцето заляло всичко със светлина; б) денотат *‘енергия от естествен източник’* – целият изток гори в светлина; в) *‘духовно качество’* – Светлината му се дължеше на вярата му в Бога; г) *‘чистота, позитивизъм, надежда’* – светлината на живота го поведе по пътя на истината; д) *‘православна вяра’* – Със средствата на художественото слово аз само се докосвам до светлината; е) *‘широта, простор’* – „Виждах отражението, което даваше в него нашето поле със своята светлина“. Понятието е част и от фразеологични изрази: „Кълнът на дарованието му понечваше да се покаже на светлината, светлината на духа“, библеизми – „светлината на Христа“ и етимологични фигури – „светлината, вложена в него от Бога, свети ярко и той дописва една от най-светлите си книги“. В парадигматичен аспект Д. Петканов поставя светлината и до жизнеността, просторността, богатството, хармонията. Светлината се идентифицира и с необходимостта от слънце

(Petrova 2023, p. 94), но не астрономическото тяло, а слънцето на правдата Христос.

Прилагателното *светъл* включва в асоциативното си поле: *жизнерадостен* (химните на славея разкриват пред мене светлите и радостни страници на живота); *искрящ* (погледна ме със светъл поглед); *вдъхващ надежда* (светли думи); *талантлив* (дарованието му е светло); *одухотворен, духовен* (светлия светоглед, светлите заложби на брата, обдарен със светлата си интуиция); *хармоничен* (удивително красив глас – широк и светъл); *оптимистичен* (красота-та действа върху човека и го прави по-светъл).

3.6. Концептът *тъмнина* е логичен антипод на светлината и на здравето. От словообразователната верига с произвеждаща дума тъмен- са екскерпирани: затъмнение, да затъмня, тъмнина, тъмнило, тъмница, тъмно, тъмно(зелена), потъмнявам, потъмнял, стъмня се. Три семи конфигурират обема на думата тъмнина сп. РБЕ. Д. Петканов ги познава и използва: ‘*мрак*’ (през деня тъмнината се е скрила); ‘*непросветеност, невежество*’ (тъмнините на далечното минало); ‘*тъмно пространство*’ (най-черната тъмнина не може да погълне зарите ѝ). Но творецът добавя вторични номинации с нравственобогословска и общоценностна отнесеност и те доминират в творчеството му: ‘*дяволът*’ (сами сме под властта на тъмнината); ‘*деградиращи душевни сили*’ (замълчах – тъмнината им ме смути); ‘*злонамереност*’ (Каквито и тъмнини да се насочват към него); ‘*изпитания*’ (в живота има и светлина, но има и тъмнини); ‘*негативна същност; фанатизъм*’ (Човекът в тъмнините си е звяр. Иначе, как ще обясним тия нападения над един открит град, масови убийства); ‘*ъндърграунд*’ (ще стана жител на тъмнината и примамка за смъртта).

С аксиологичен план на съдържание се реализират дериватите: *затъмнение* (материалистичното начало е източник на затъмнение и тъмнина), *затъмнен* (те действуват за полза, ако са затъмнени – за вреда); *потъмнявам* (когато човек потъмнее до степен да безумствува, да се самоубие – той е отрекъл истината).

Изводи

Краткият обзор на авторовите лексикални средства и активните стилистични механизми в езика на Д. Петканов налага следните заключения.

1. Сред често срещаните негации са лексеми с отрицателната частица не-: недоволен, недружен, неизтощимий, неслука, непригодно, несвободен. Те се конкурират с негации с без-: безавторитетен, безлюбие, безчиние, безхаберие.

2. Забелязва се засилена употреба на лексеми с префиксоида все/я- (всеядно, вседневно, всевъзможно, вседневно, всестранен, всепобеден, все сърдечно) и някои от тях могат да се дефинират като авторови неологизми.

3. Сложните думи в поезията са повече, отколкото в прозата на автора – жестокопръст, злоделие, радостотворец, слабосилен.

4. (Поли)префигираните глаголи в творбите на Д. Петканов са много малко и сред тях подчертано преобладават тези с първи префикс по- (полюбопитствувам).

5. Д. Петканов обича да рисува поетапни действия, да ги разгръща процесуално, затова и в творбите му са привлечени глаголи за постъпателно действие – богатея, веселея, младея, просветлея, теготея и др.

6. Семантичните корелации са широко разпространени във всички жанрови форми: антонимия (просвета/ смърт), но преобладава контекстуалната синонимия (младост/ модри сили; бодри/ трезви по дух; с бистър ум/ в пълна сваяст; полунощний враг/ злият тат).

7. В поетичните творби на Петканов често, за да се реализира рима, се привличат архаизми (тежкий *млат*... като млад; вечно... *безпечно*; Създателят си в пълнотата/ по него се познава/ духът Му и величината (св. Василий Велики), диалектизми (слънцето *огре*... синьото море), разговорна лексика (от това по-сладко... житието ти *благатко*) или се съкращават словоформи (с словото Си).

8. Етимологичните фигури не са най-често използваните от Д. Петканов – „нека с мене да врагува/ моят враг“.

9. За поезията на Д. Петканов са характерни метафорични образи – облак... ще висне, но стопило *парната му плът* слънцето лъчите си ще плисне (преп. Нил Мироточиви)// парен ‘който се отнася до пара.

10. Формалните повторения, освен епифори и анафори, оформящи синтактичен паралелизъм, не са характерни за поета. Но при тях се наблюдават вариации, например: анафори + градиращи епифори – „страданието – *то е плод*/ страданието *е отзвук*/ страданието – *то е дар*“ (свв. Терентий и Неонила). По честота на употреба те следват еднородните части – „гнусота се отроня... похот, стръв, и мъст, и гневен шум“ (св. мчк Нестор). Многосъюзие то е изградено само със съюза и, двусъюзие то е с нито и било: „било с живот, било чрез смърт“.

11. Възходящата градация е широко разпространен фигуративен способ за експресиране и семантично натрупване – „пълно, всеотдайно, даже до смърт“.

12. Макар и рядко, Д. Петканов използва конверсия – „завета Му, свят златоструй“.

13. Сравненията са преди всичко едночленни и се реализират чрез компаратора *като* или без *него*: „Василия – победен адамант кат Мойсея, ревнител строг като Илия, пресветъл богослов като Йоана“.

14. Метричната фрагментация е също разпространен поетичен прийом – „младежът модроок... свят широк, равноценност... безценност, чашата на скръб и мъка... мъртва съм и в разлъка, И вий ще се освободите... от пристъпите на вразите, с нея често ний... Бог да я измий!“

15. Хапаксите в творбите на Петканов са десетки. Тук са ексцерпирани само 16 от тях. Преобладават образуваните посредством композиция, единич-

ни са префигираните деривати и суфиксалните сраствания, еднократно е регистриран и телескопичният словообразователен метод.

16. Д. Петканов обогатява сигнификативния аспект на няколко концепта. Предмет на бъдещ анализ би трябвало да бъдат и монокомпонентните и би-компонентните думи с корен *плод*, които имат висока дистрибуция. В „Книга за моя брат“ са 90 и разгръщат следното словообразователно гнездо – безплодие, благоплоден, оплодява(не), оплодотворява, плоден, плодов, плодовитост, плодоносен, плодороден, плодче. Друг ключов концепт, характерен за поезията на Д. Петканов, е *яд* със славянското значение ‘отрова’.

БЕЛЕЖКИ

1. Като основен структурен елемент на Димитър-Петкановото творчество, периодните конструкции имат много разновидности. Сред тях са: последователен анафоричен паралелизъм (всяка строфа от стихотворението за св. Киприян и св. Юстина започва с *Живей...*); кръстосан анафоричен паралелизъм (всяка нечетна строфа от стихотворението за св. Андрей юродив започва с *Блажен е*); анафоричен паралелизъм с промяна в последната строфа (*3 Пази ме...1 И, моля Те, о, Господи*); епифоричен паралелизъм с прекъсване във втората строфа (да ям хлеб... да бъда жител... да бъде Твоят Дух); тавтология на първи и последен стих от творбата (*Боже, разжари в мен любовта*).

2. Много от лексикално-семантичните дублети оформят оригинални синонимни гнезда. Например поредицата от номинации на дявола – бесът, враг свиреп, Злия, злият тат, злото, изконний бунтовник, подъл, двулик и лют враг, Сатаната, хитрий враг.

3. Оригиначните поетични словосъчетания на Д. Петканов са много: девствено веселие, искрометно Слово, мъка разнолика, неправда непозволена, сърце потайно, свят недружен, пропасти замайни, пъклено горчив, удивен дух.

4. В резултат от задълбочени проучвания на десетки класификации на фигурите на речта Е. Дикова ги е систематизирала в изследването си за фразата на св. Патриарх Евтимий. Нейната подредба е частично привлечена в това изследване (Dikova 2011, pp. 170 – 184).

ЛИТЕРАТУРА

- БТР, 2018. *Български тълковен речник. Допълнено и преработено издание от Д. Попов*. София: Наука и изкуство. ISBN 978-954-020-156-6.
- ГЕОРГИЕВА, Д., 2019. Знакови системи за алтернативна комуникация при деца със слухови нарушения и множество увреждания. *Педагогика*, Т. 91, №. 3, с. 362 – 375 [in Bulgarian]. ISSN 1314-8540.

- ГЕОРГИЕВА, Д., 2023. Мотивацията като ключов фактор в обучението на студенти по български жестов език. *Педагогика*, Т. 95, №3s, с. 111 – 127, <https://doi.org/10.53656/ped2023-3s.10>. ISSN 1314-8540.
- ДИКОВА, Е. 2011. *Фразата в житията и похвалните слова на св. Патриарх Евтимий Търновски*. София: Централна библиотека на БАН. ISBN 978-954-8854-13-9.
- ЛАВРЕНЦОВА, Е. 2000. Субективност и парадокс. *Философия*, т. 9, № 2, с. 27 – 34. ISSN 0861-6302.
- ОПРБЕ, 2012. *Официален правописен речник на българския език*. София: Просвета. ISBN 978-954-012-701-9.
- ПЕТКАНОВ, Д., 2015. *Слънчеви песни. Пътеписи, животописи, образи и спомени*. София: Булгед. ISBN 954-407-403-6.
- ПЕТКАНОВ, Д., 2020. *Книга за моя брат – писателя Константин Н. Петканов. Първа част. Спомени*. София: Болид-инс ООД. ISBN 978-954-394-305-0.
- ПЕТКАНОВ, Д., 2017. *Лъто Господне, том 2 (април – юни)*. София: Нов човек. ISBN 978-954-407-420-3.
- ПЕТКАНОВ, Д., 2019. *Лъто Господне, том 4 (октомври – декември)*. София: Нов човек. ISBN 978-954-407-420-3.
- ПЕТРОВА, В. 2023. Пропедевтика на понятието „самостояно хранене при растенията“ в детската градина и в обучението по родинознание в I и II клас. *Педагогика*, бр. 95 (3s), с. 87 – 96. ISSN 1314-8540.
- РБЕ 1 – 15, 1987 – 2015. *Речник на българския език, том 1 – 15*. София: АИ „Марин Дринов“.
- ПРОДДЛ, 1998. *Речник на редките, остарелите и диалектните думи в българската литература от XIX – XX век*. София: ЕМАС.0 ISBN 978-954-357-014-0.
- СРЗ 1 – 3., 1893, 1902, 1912. СРЕЗНЕВСКИЙ, И. И. *Материалы для словаря древне-русского языка по письменным памятникам*. Санкт-Петербург.
- СРЯ, 1975 – 1978. *Словарь русского языка XI – XVII вв., том 2 (в – волога), том 5 (е – зинутие)*. Москва: Наука.
- ЦЕЙТЛИН, Р. М., ВЕЧЕРКА, Р. БЛАГОВА, Е., 1994. *Старославянский словарь по рукописям X – XI веков*. Москва: Русский язык, 842 с.
- MIKLOSICH, F., 1977. *Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum. 2 neudruck der ausgabe*. Wien 1862 – 1865. Aalen: scientia verlag.

REFERENCES

- BTR, 2018. *Balgarski talkoven rechnik. Dopalneno i preraboteno izdanie ot D. Popov*. Sofia: Nauka i izkustvo. ISBN 978-954-020-156-6.

- GEORGIEVA, D., 2019. Znakovi sistemi za alternativna komunikatsiya pri detsa sas sluhovi narusheniya I mnozhestvo uvrezhdaniya. *Pedagogy*, 91(3), pp. 362 – 375 [in Bulgarian]. ISSN 1314-8540.
- GEORGIEVA, D., 2023. Motivatsiyata kato kliychov factor v obuchenieto na student po balgarski zhestov ezik. *Pedagogy*, 95(3s), pp. 111 – 127 [in Bulgarian], <https://doi.org/10.53656/ped2023-3s.10>. ISSN 1314-8540.
- DIKOVA, E. 2011. *Frazata v zhitiyata i pohvalnite slova na sv. Ptriarch Evtimiy Tarnovski*. Sofia: Tsentralna biblioteka na BAN. ISBN 978-954-8854-13-9.
- LAVRENTSOVA, E., 2000. Subektivnost i paradoks. *Filosofia-Philosophy*. 2 (IX), pp. 27 – 34. ISSN 0861-6302.
- MIKLOSICH, F., 1977. *Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum. 2 neudruck der ausgabe*. Wien 1862 – 1865. Aalen: scientia verlag.
- OPRBE, 2012. *Ofitsialen pravopisen rechnik na balgarskiya ezik*. Sofia: Prosveda. ISBN 978-954-012-701-9.
- PETKANOV, N., 2020. *Kniga za moya brat – pisatelya Konstantin N. Petkanov. Parva chast. Spomeni*. Sofia: Bolid-ins OOD. ISBN 978-954-394-305-0.
- PETKANOV, N., 2017. *Leto Gospodne, vol 2 (april – yuni)*. Sofia: Nov chovek. ISBN 978-954-407-420-3.
- PETKANOV, N., 2019. *Leto Gospodne, vol. 4 (oktomvri – dekemvri)*. Sofia: Nov chovek. ISBN 978-954-407-420-3.
- PETKANOV, N., 2015. *Slanchevi pesni. Patepisi, zhivotopisi, obrazi i spomeni*. Sofia: Bulget. ISBN 954-407-403-6.
- PETROVA, V., 2023. Propedevtika na ponyatiето „samostoyno hranene pri rasteniyata” v detskata gradina i v obuchenieto po rodinoznanie v I i II klas. *Pedagogika – Pedagogy*, vol. 95, no. 3s, pp. 87 – 96. ISSN 1314-8540.
- RBE 1 – 15, 1987 – 2015. *Rechnik na balgarskiya ezik, tom 1 – 15*. Sofia: AI Marin Drinov.
- RRODDL, 1998. *Rechnik na redkite, ostarelite i dialektnite dumi v balgarskata literatura ot XIX – XX vek*. Sofia: EMAS. ISBN 978-954-357-014-0.
- SRYa, 1975 – 1978. *Slovary russkogo yazyka XI – XVII vv., tom 2 (v – vologa), tom 5 (e – znutie)*. Moskva: Nauka.
- SRZ 1 – 3, 1893, 1902, 1912. *Materialy dlya slovarya drevnerusskogo yazyka po pismennymy pamyatnikam*. Sanktpeterburg.
- TSEITLIN, R. M., VECHERKA, R., BLAGOVA, E., 1994. *Staroslavvyanskiy slovar po rukopisyam X – XI vv*. Moskva: Russkiy yazyk.

THE LANGUAGE OF THE EONOMOS DIMITAR PETKANOV (LEXICAL AND STYLISTIC ASPECTS)

Abstract. The publication examines several lexical and stylistic fragments, which are fundamental for deciphering the linguistic handwriting of the understudied talented hymnwriter and storyteller eonomost Dimitar Petkanov, brother of the famous writer Konstantin Petkanov. The source of the excerpted material are volume 2 (April – June) and volume 4 (October – December) of the hagiographic tetralogy „In the year of our Lord“, written until 1956 and published by the author’s heirs in 2016 – 2017. An illustrative text has also been isolated from the poetry collection „Solar Songs“ and the autobiography “A Book about My Brother”. The purpose of the study is to highlight the lexical and stylistic methods which the original lyrical excerpts created by the poet are constructed. The three aspects analyzed are: the poetic vocabulary, the rhetorical tropes and figures used; sixteen of the occasional units; six of the author's key concepts (God, rapture, health, honey, light, darkness).

Keywords: Dimitar Petkanov; poeticisms; tropes; figures; author’s neologisms; concepts

✉ **Dr. Teodora G. Ilieva, Assist. Prof.**

ORCID iD: 0000-0002-5100-2984

Faculty of Education

Trakia University – Stara Zagora

9, Armeyska St.

6002 Stara Zagora, Bulgaria

E-mail: ilievat_@abv.bg